

Datum van inontvangstneming : 25/01/2016

Zaak C-670/15

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

15 december 2015

Verwijzende rechter:

Bundesarbeitsgericht (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

5 november 2015

Verzoekende partij:

Jan Šalplachta

Bundesarbeitsgericht

[*omissis*]

BESCHIKKING

In het cassatieberoep van

Jan Šalplachta, [*omissis*] Mariánské Lázně, Tsjechische Republiek,

verzoeker, appellant en verzoeker tot cassatie,

[*omissis*]

heeft de Zehnte Senat (tiende kamer) van het Bundesarbeitsgericht op 5 november 2015 de volgende beschikking gegeven:

- I. De Senat verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie de volgende vraag te beantwoorden:

Vereist het recht van een natuurlijke persoon op een effectieve toegang tot de rechter bij een grensoverschrijdend geschil in de zin van de artikelen 1 en 2 van richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij

grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen, dat de door de Bondsrepubliek Duitsland verleende rechtsbijstand de door de verzoeker voorgeschoten kosten omvat voor de vertaling van de verklaring en de begeleidende stukken bij het verzoek om rechtsbijstand, wanneer de verzoeker gelijk met het instellen van de rechtsvordering bij de voor het geschil bevoegde rechter, die ook bevoegd is als ontvangende autoriteit in de zin van artikel 13, lid 1 [Or. 2], onder b), van de richtlijn, om rechtsbijstand verzoekt en zelf de vertaling heeft laten maken?

II. [omissis] [schorsing]

Motivering

- 1 A. Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding
- 2 Verzoeker in het hoofdgeding, die door een advocaat wordt vertegenwoordigd, heeft zijn woonplaats in de Tsjechische Republiek. Bij verzoekschrift van 24 september 2013 heeft hij via zijn raadsman bij het Arbeitsgericht Zwickau tegen de in Duitsland gevestigde onderneming Elektroanlagen & Computerbau GmbH een vordering ingesteld met betrekking tot de betaling van achterstallig loon en tegelijkertijd om rechtsbijstand verzocht voor het proces in eerste aanleg. Bij verzoekschrift van 27 november 2013 verzocht verzoekers raadsman om uitbreiding van de rechtsbijstand tot de kosten van de vertaling van de bewijsstukken met betrekking tot de inkomens- en vermogenssituatie van de verzoeker. De door de verzoeker op 23 september 2013 ondertekende, in de Duitse taal opgestelde verklaring omtrent zijn persoonlijke en financiële situatie werd op 8 april 2014 door de griffie van het Arbeitsgericht ontvangen. Het formulier dat de verklaring bevatte, was met inbegrip van de toelichting en de begeleidende stukken door een in Dresden gevestigd professioneel vertaalbureau in het Duits vertaald. Verzoeker heeft twee aan hem gerichte rekeningen van het vertaalbureau aan de gerechtelijke stukken laten toevoegen.
- 3 Het Arbeitsgericht heeft aan verzoeker rechtsbijstand voor het proces in eerste aanleg plus zijn raadsman toegekend. Het heeft de vergoeding van de kosten voor de vertaling verworpen. Het Landesarbeitsgericht heeft verzoekers spoedberoep [Or. 3] afgewezen. Hiertegen richt zich het cassatieberoep van de verzoeker.
- 4 B. Toepasselijke nationale bepalingen
- 5 I. Wettelijke bepalingen
- 6 1. Wetboek van burgerlijk procesrecht
- 7 De §§ 114, 117, leden 1, eerste volzin, en 2, eerste volzin, § 118, lid 1, vierde volzin, § 122, lid 1, nr. 3, en de §§ 1076 en 1078, lid 1, van de

Zivilprozessordnung [Duits wetboek van burgerlijk procesrecht] (hierna: „ZPO”) luiden volgens de in het geding toepasselijke versie van 5 december 2005 (BGBl. I, blz. 3202) als volgt:

„§ 114 Toelatingseisen

- 1) Een partij die op grond van haar persoonlijke en financiële situatie de proceskosten niet, slechts ten dele of slechts in verschillende termijnen kan betalen, verkrijgt desgevraagd rechtsbijstand, indien de vordering of het verweer in rechte voldoende kans van slagen biedt en niet vexatoir lijkt. Voor grensoverschrijdende rechtsbijstand binnen de Europese Unie zijn voorts de §§ 1076 tot en met 1078 van toepassing.

[...]

§ 117 Verzoek

- 1) Het verzoek om rechtsbijstand dient bij de voor het geschil bevoegde rechter te worden ingediend; [*omissis*]
- 2) Bij het verzoek dient de partij een verklaring omtrent haar persoonlijke en financiële situatie (gezinssituatie, beroep, vermogen, inkomen en lasten) alsook passende bewijsstukken te voegen. [...]

§ 1076 Van toepassing zijnde bepalingen

Voor grensoverschrijdende rechtsbijstand binnen de Europese Unie op grond van richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij **[Or. 4]** die geschillen (PB L 26, blz. 41, PB L 32, blz. 15) zijn de §§ 114 tot en met 127a van toepassing voor zover hierna geen daarvan afwijkende bepalingen zijn vastgesteld.

§ 1078 Inkomende verzoeken

- 1) Voor inkomende verzoeken om grensoverschrijdende rechtsbijstand is de voor het geschil bevoegde rechter of de executierechter bevoegd. De verzoeken dienen in de Duitse taal te worden opgesteld en de begeleidende stukken dienen vergezeld te gaan van een vertaling in de Duitse taal. [*omissis*]”

- 9 De eerste volzin van de bij wet van 19 april 2006 gewijzigde § 184 van het Gerichtsverfassungsgesetz [Duitse wet op de rechterlijke organisatie] (hierna: „GVG”) luidt in de versie van 9 mei 1975 als volgt:

„§ 184 [Duitse taal]

De gerechtstaal is Duits. [...]”

- 10 II. De nationale rechtspraak inzake de vergoeding van vertaalkosten in rechtsbijstandsprocedures
- 11 Bij het verzoek om rechtsbijstand dat bij een Duitse rechter die voor een geschil bevoegd is, wordt ingediend, dienen de verklaring in de zin van § 117, lid 2, ZPO en de passende bewijsstukken op grond van § 184, eerste volzin, GVG in beginsel in de Duitse taal te worden bijgevoegd [*omissis*]. In de wet is niet voorzien in het verlenen van rechtsbijstand voor de rechtsbijstandsprocedure op grond van de §§ 114 e.v. ZPO [*omissis*]. Deze procedure vormt geen proces in de zin van § 114 ZPO, zodat hiervoor geen rechtsbijstand kan worden verleend. Het verlenen van rechtsbijstand voor de kosten die ontstaan in verband met de vertaling van de verklaring en de bewijsstukken die bij het verzoek om rechtsbijstand moeten worden gevoegd, is derhalve uitgesloten [*omissis*] **[Or. 5]** [*omissis*]. Stelt een verzoeker die zijn woonplaats in een andere lidstaat heeft een rechtstreekse vordering in bij de voor het geschil relatief en absoluut bevoegde Duitse rechter en dient hij bij die rechter tegelijkertijd een verzoek om rechtsbijstand in, dan zijn de §§ 114 tot en met 127a ZPO rechtstreeks van toepassing [*omissis*]. Hij dient bijgevolg in beginsel te worden behandeld als een in Duitsland wonende persoon.
- 12 C. Relevante bepalingen van Unierecht
- 13 Richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen (hierna: „richtlijn 2003/8/EG”; PB L 26, blz. 41, PB L 32, blz. 15) stelt onder andere het volgende vast:

„Artikel 2

Grensoverschrijdende geschillen

1. Voor de toepassing van deze richtlijn wordt onder grensoverschrijdend geschil verstaan, een geschil waarbij de partij die in het kader van deze richtlijn om rechtsbijstand verzoekt haar woonplaats of gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat dan die waar de zaak behandeld wordt of waar de beslissing ten uitvoer gelegd moet worden.

[...]

Artikel 7

Kosten die verband houden met het grensoverschrijdende karakter van het geschil

Rechtsbijstand die wordt toegekend in de lidstaat waar de zaak wordt behandeld, omvat de volgende kosten die rechtstreeks verband houden met het grensoverschrijdende karakter van het geschil:

[...]

- b) kosten voor de vertaling van de voor de afdoening van de zaak benodigde stukken die door de rechter of de bevoegde autoriteit worden verlangd en door de begunstigde worden overgelegd; en

[...]

[Or. 6]

Artikel 8

Kosten voor rekening van de lidstaat van de woonplaats of de gewone verblijfplaats

De lidstaat waar de verzoeker om rechtsbijstand zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft, verleent de vereiste, in artikel 3, lid 2, bedoelde rechtsbijstand tot dekking van

- a) de kosten in verband met de bijstand van een lokale advocaat of enige andere persoon die bij de wet gemachtigd is juridisch advies te verlenen, welke in die lidstaat zijn gemaakt totdat het verzoek om rechtsbijstand in overeenstemming met deze richtlijn is ontvangen in de lidstaat waar de zaak wordt behandeld;
- b) de kosten voor de vertaling van het verzoek en van de vereiste begeleidende stukken, wanneer het verzoek bij de autoriteiten in die lidstaat wordt ingediend.

[...]

Artikel 13

Indiening en verzending van verzoeken om rechtsbijstand

1. Verzoeken om rechtsbijstand kunnen worden ingediend bij
 - a) hetzij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de verzoeker zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft (verzendende autoriteit),

- b) hetzij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de zaak wordt behandeld of waar de beslissing ten uitvoer moet worden gelegd (ontvangende autoriteit).
2. De verzoeken om rechtsbijstand worden ingevuld, en de begeleidende stukken worden vertaald
- a) in de officiële taal of een van de officiële talen van de lidstaat van de bevoegde ontvangende autoriteit die een van de talen van de instellingen van de Gemeenschap is; of
 - b) in een andere taal waarvan die lidstaat in overeenstemming met artikel 14, lid 3, heeft verklaard dat hij deze kan aanvaarden.

[...]

[Or. 7]

4. De verzendende autoriteit staat de verzoeker bij door erop toe te zien dat het verzoek vergezeld gaat van alle begeleidende stukken die, voor zover haar bekend, vereist zijn opdat het verzoek in behandeling kan worden genomen. Tevens staat zij de verzoeker bij door in overeenstemming met artikel 8, onder b), te voorzien in de eventueel noodzakelijke vertaling van de begeleidende stukken.

De bevoegde verzendende autoriteit verzendt het verzoek binnen 15 dagen te rekenen vanaf het tijdstip van ontvangst van het naar behoren in een van de in lid 2 bedoelde talen ingevulde verzoek en de zo nodig in een van die talen vertaalde begeleidende stukken naar de bevoegde ontvangende autoriteit in de andere lidstaat.

[...]

6. De lidstaten vragen geen vergoeding voor overeenkomstig lid 4 verstrekte diensten. [...]"

14 D. Relevantie en verduidelijking van de prejudiciële vraag

15 I. De beslissing over het cassatieberoep van de in de Tsjechische Republiek woonachtige verzoeker hangt af van de beantwoording van de prejudiciële vraag. Het cassatieberoep moet slechts worden toegewezen, wanneer de §§ 114 e.v. ZPO in overeenstemming met het Unierecht aldus moeten worden uitgelegd dat de door de verzoeker voorgeschoten kosten voor de vertaling van de verklaring en de begeleidende stukken bij het rechtsbijstandsverzoek deel uitmaken van de door de

Bondsrepubliek Duitsland toegekende rechtsbijstand. Anders moet het cassatieberoep worden verworpen.

- 16 II. De Senat kan niet met de voor een rechter in laatste aanleg vereiste zekerheid beoordelen of in onderhavige zaak op grond van de beginselen die in het nationale recht gelden, kan worden geweigerd de rechtsbijstand uit te breiden tot de door de verzoeker voorgeschoten vertaalkosten. [Volgend punt van twijfel:]
- 17 1. De §§ 1076 e.v. ZPO, die bij het EG-Prozesskostenhilfegesetz [Duitse wet op de gemeenschappelijke rechtsbijstand] van 15 december 2004 (BGBl. I, blz. 3392) tot omzetting van richtlijn 2003/8/EG in het wetboek van burgerlijk procesrecht werden ingevoegd en die overeenkomstig § 13a van het Arbeitsgerichtsgesetz [Duitse wet op de arbeidsrechtbanken] van toepassing zijn op voor arbeidszaken bevoegde rechterlijke instanties, zijn in onderhavige zaak niet relevant: wat dat betreft zijn er integendeel in beginsel geen bijzonderheden van toepassing ten opzichte van de §§ 114 e.v. ZPO [omissis]. Afgezien daarvan is in § 1078 ZPO niet voorzien in een overname door de Bondsrepubliek Duitsland van de kosten voor de vertaling in de Duitse taal van het verzoek en van de begeleidende stukken. § 1078, lid 1, eerste volzin, ZPO is toegesneden op de behandeling van een in Duitsland inkomend verzoek uit een ander land van de EU en wijst – in overeenstemming met § 117 ZPO – de (Duitse) voor het geschil bevoegde rechter of executierechter aan als bevoegde ontvangende autoriteit in de zin van artikel 14, lid 1, van richtlijn 2003/8/EG. Het verzoek dient in het Duits opgemaakt bij deze ontvangende autoriteit in te komen en de begeleidende stukken moeten vergezeld gaan van een vertaling in de Duitse taal (§ 1078, lid 1, tweede volzin, ZPO). De rechter beslist dan met toepassing van het Duitse recht (§ 1078, lid 2, eerste volzin, ZPO) over het verzoek en stelt de buitenlandse verzendende instantie op de hoogte door middel van het toezenden van een afschrift van zijn beslissing (§ 1078, lid 2, tweede volzin, ZPO), waarvan de vertaling niet verplicht is.
- 18 2. Krachtens het Duitse recht is het onmogelijk om rechtsbijstand te verlenen voor de kosten die de verzoekende partij heeft gemaakt in verband met de vertaling naar het Duits van de verklaring en de begeleidende stukken die bij het verzoek om rechtsbijstand moeten worden bijgevoegd. Aangezien de vertaling van deze begeleidende stukken niet wordt gebruikt voor overleg met de advocaat of procesvertegenwoordiging, doch voor het onderzoek naar de feiten in de separate rechtsbijstandsprocedure en de verzoeker de mogelijkheid had om het rechtsbijstandsverzoek in zijn moedertaal in te dienen in de Tsjechische Republiek, de lidstaat waar hij zijn woonplaats heeft, bestaan er tegen de weigering om de kosten te vergoeden ook geen grondwettelijke bezwaren. De toegang tot de rechter wordt hierdoor niet zodanig beperkt dat de rechtsstaat wordt aangetast (artikel 20, lid 3, van de Duitse grondwet). De verzoeker zou overeenkomstig artikel 8, onder b), van richtlijn 2003/8/EG geen vertaalkosten voor het rechtsbijstandsverzoek en de begeleidende stukken hadden hoeven maken, indien hij het verzoek bij de bevoegde autoriteit in zijn vaderland had

ingediend. De omstandigheid dat **[Or. 9]** verzoeker – naar eigen bewering – geen informatie heeft gekregen over de mogelijkheid om een verzoek om grensoverschrijdende rechtsbijstand in de Tsjechische Republiek in te dienen, verandert niets hieraan. Ook de waarborgen in het Unierecht ontslaan een rechtzoekende niet van de op hem rustende zorgvuldigheidsplicht om voorafgaand aan een door hemzelf opgestarte procedure zich uitvoerig te laten informeren over de mogelijkheden van financiering door de overheid. Dit kon van verzoeker worden verlangd, alleen al omdat hij reeds door een advocaat werd vertegenwoordigd.

- 19 3. Het is echter niet voldoende duidelijk of het Unierecht in de weg staat aan de toepassing van beginselen die in het nationale recht gelden.
- 20 a) De onderhavige zaak valt binnen de werkingssfeer van richtlijn 2003/8/EG. Het rechtsbijstandsverzoek betreft een burgerrechtelijk grensoverschrijdend geschil in de zin van artikel 2, lid 1, van richtlijn 2003/8/EG, omdat de verzoeker, die zijn woonplaats in de Tsjechische Republiek heeft, voor een Duitse rechter een vordering tot betaling heeft ingesteld.
- 21 b) Volgens artikel 8, onder b), van richtlijn 2003/8/EG verleent de lidstaat waar de verzoeker om rechtsbijstand [zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft,] de vereiste rechtsbijstand ter dekking van de kosten voor de vertaling van het verzoek en van de vereiste begeleidende stukken, wanneer het verzoek bij de autoriteiten in die lidstaat wordt ingediend. Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2003/8/EG biedt evenwel de mogelijkheid om het verzoek hetzij daar in te dienen, hetzij bij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de zaak wordt behandeld. Uit richtlijn 2003/8/EG valt naar de mening van de Senat niet met de vereiste duidelijkheid af te leiden of en, in voorkomend geval, in hoeverre de lidstaat waar de zaak wordt behandeld de kosten voor de vertaling van de verklaring en de begeleidende stukken bij het verzoek om rechtsbijstand voor zijn rekening dient te nemen, wanneer – zoals in onderhavig geval – het verzoek overeenkomstig artikel 13, lid 1, onder b), van richtlijn 2003/8/EG rechtstreeks bij de voor het geschil bevoegde rechter, die ook bevoegd is als ontvangende autoriteit, gelijk met het instellen van de vordering werd ingediend en de verzoeker de vertalingen heeft laten maken. De vraag is ook nog niet beantwoord.

[Or. 10]

- 22 aa) Volgens de rechtspraak van het Hof (DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH/Duitsland, C-279/09, ECLI:EU:C:2010:811) is het aan de nationale rechter om na te gaan of de voorwaarden voor verlening van rechtsbijstand een beperking vormen van het recht op toegang tot de rechter die dit recht in zijn kern aantast, of met die voorwaarden een legitiem doel wordt nagestreefd en of er een redelijke verhouding bestaat tussen de gebruikte middelen en het beoogde doel.

- 23 1) De verzoeker heeft objectief de mogelijkheid om in de Tsjechische Republiek, de lidstaat waar hij zijn woonplaats heeft, in zijn moedertaal om rechtsbijstand te verzoeken voor de in Duitsland gevoerde zaak. Het argument dat hij bij het indienen van een verzoek in de Tsjechische Republiek wegens de te verwachten vertraging van „meerdere weken tot maanden” het gevaar zou lopen dat zijn vorderingen zouden verjaren of op grond van de in zijn arbeidsovereenkomst overeengekomen vervaltermijn zouden vervallen, is onjuist. De verzoeker heeft bij de voor het geschil bevoegde rechter, het Arbeitsgericht Zwickau, bij verzoekschrift van 24 september 2013 niet alleen om rechtsbijstand verzocht, maar tegelijkertijd een onvoorwaardelijke vordering tot betaling van achterstallig loon ingesteld. Hiermee had hij voor het eerbiedingen van de termijn al het noodzakelijke gedaan.

Het indienen van een rechtsbijstandsverzoek in de Tsjechische Republiek zou voor hem geen nadelige gevolgen voor zijn rechten hebben opgeleverd. Daarenboven geldt voor de verzendende autoriteit de in artikel 13, lid 4, tweede alinea, van richtlijn 2003/8/EG genoemde termijn voor het verzenden van het naar behoren ingevulde verzoek en de vertaalde begeleidende stukken naar de bevoegde ontvangende autoriteit in de andere lidstaat.

- 24 2) Het feit dat de rechtsbijstand die aan de verzoeker is toegekend, niet wordt uitgebreid tot de door hem voorgeschoten kosten voor de vertaling van de verklaring en de begeleidende stukken bij het rechtsbijstandsverzoek, dat hij gelijk met het instellen van de vordering had ingediend, dient het legitieme doel van besparingen door de overheid in de lidstaat waar de zaak wordt behandeld van kosten die, bij een beroep op de uitdrukkelijk in het Unierecht vastgelegde mogelijkheid een verzoek in te dienen, door een andere lidstaat moeten worden gedragen. Uit artikel 8 [Or. 11] van richtlijn 2003/8/EG blijkt dat de lidstaat van de woonplaats dient in te staan voor deze prestatie jegens zijn burgers.
- 25 3) Een dergelijke uitlegging van de richtlijn staat ook in passende verhouding tot het hoofddoel ervan, de bevordering van de toepassing van rechtsbijstand in grensoverschrijdende geschillen ten behoeve van personen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, indien bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen (vgl. overweging 5 van de richtlijn). Het is voor de grensarbeider dikwijls zelfs gemakkelijker om in zijn vaderland het verzoek in te dienen, omdat er wat dat betreft ook geen taalbarrières bestaan. Op grond van artikel 13, lid 4, eerste volzin, van richtlijn 2003/8/EG wordt de verzoeker door de bevoegde verzendende autoriteit in de lidstaat waar hij zijn woonplaats heeft ook ondersteund bij de eventueel noodzakelijke vertaling van de begeleidende stukken. De lidstaten mogen geen vergoeding voor deze diensten verlangen (artikel 13, lid 6, eerste volzin, van richtlijn 2003/8/EG).
- 26 bb) Of deze uitlegging juist is, betreft de uitlegging van het Unierecht, hetgeen krachtens artikel 267 VWEU de taak is van het Hof van Justitie.

[*omissis*]